

Posudek na dizertační práci

M. Soc. Sc. Jaroslavy Gahurové

Migrační vládnutí: proměna vnější migrační politiky EU

Oponent: Doc. Petr Kratochvíl

Předložená dizertační práce se zabývá migrační politikou Evropské unie, přičemž ji zasazuje do teoretického kontextu vnějšího vládnutí EU. Práce má logickou strukturu, která sestává ze šesti základních částí: po (1) úvodu následuje představení (2) metodologického a (3) teoretického rámce; dále autorka rozebírá (4) genezi vnější migrační politiky EU a v nejobsáhlejší části (5) detailně analyzuje migrační politiku prizmatem konceptu vnějšího vládnutí EU. Práci zakončuje (6) precizní závěr.

Autorčin přístup vykazuje řadu silných stránek, díky nimž se předložená práce bezesporu řadí mezi velmi kvalitní studie svého druhu. Autorka těžila ze své pozice „úplného účastníka“ unijních jednání souvisejících s migrační politikou, což se pozitivně projevuje na její erudici a schopnosti rozlišovat jemné nuance právních i politických rozdílů mezi jednotlivými dimenzemi migrační politiky. Práce také představuje zdroj bohaté faktografie, využitelné i jinými badateli. Doktorandka současně dokázala tuto faktografii úspěšně propojit s přehledem literatury. Zpracovaná a prezentovaná literatura je přitom mimořádně bohatá - autorka ji dále člení na zdroje k samotné migraci, k politice EU a k modelu víceúrovňového vládnutí.

Práce ovšem vykazuje i několik slabin, které celkový dojem z práce sice zásadně nemění, ale přesto vyvolávají určité otázky, na něž by se doktorandka mohla zaměřit v rámci obhajoby práce. Mé výhrady se v principu týkají dvou částí práce – teorie a metodologie.

Především je sporné, zda lze vůbec hovořit o teorii vnějšího vládnutí EU – připomeňme, že zdroje, s nimiž autorka pracuje, hovoří takřka vždy o „modelech“, nikoliv o teoriích. Tak například autorkou často zmiňované víceúrovňové vládnutí je takřka vždy označováno za model (Beate Kohler-Koch), a nikoliv za teorii. Bylo by přirozeně přínosné, kdyby autorka sama přišla s ucelenou teorií vnějšího vládnutí. Ovšem vzhledem k tomu, že v současnosti neexistuje žádná konzistentní teorie vnitřního vládnutí (internal governance), lze si jen těžko představit takovou teorii pro oblast vnějšího vládnutí, které je z podstaty od vládnutí vnitřního odvozené. Místo toho doktorandka nakonec přináší spíše analytický model, který zahrnuje dvě úrovně, různé typy aktérů a nástrojů apod., ale vzájemné vazby (kauzální či konstitutivní) mezi těmito aktéry a úrovněmi již nikterak na teoretické rovině

neobjasňuje. Její model se tak v důsledku jeví jako dostatečný nástroj pro analýzu vnější politiky EU, nikoliv ovšem jako ucelená integrační teorie.

Značně obsáhlá teoretická část se bohužel z větší části zabývá popisem nástrojů politiky EU (např. str. 42-53), což je sice legitimní součást dizertační práce, není ovšem jasné, proč jsou tyto koncepty pojednávány v teoretické kapitole. Podobným dojmem působí i část pojednávající o vnější politice EU z hlediska teorií mezinárodních vztahů. I zde autorka popisuje řadu přístupů (např. EU jako civilní mocnost, jako normativní mocnost či jako měkký hegemon), ale opět není zřejmé, v jakém vztahu jsou tyto konceptualizace k autorčině přístupu. Je sice zřejmé, že autorka se pokouší o kombinaci přístupu Sandry Lavenex a Tanji Börzel, ale jak konkrétně její nová teorie vypadá či co konkrétně je nový teoretický přínos dizertační práce, zůstává nejasné.

Druhý problém se týká metodologie. Autorka zde konstatuje, že se pohybuje v intencích „empiricko-analytického přístupu“ a usiluje o co „nejobjektivnější analýzu na základě dostupných informací“. Podle názoru oponenta ve skutečnosti žádný „objektivní“ empiricko-analytický přístup neexistuje, a to navzdory tomu, že tento mýtus některé starší české učebnice nešťastně reprodukuje. Přirozeně existují různé metody politologického výzkumu, mezi něž patří např. případové studie, diskurzivní analýza či přímá participace (přičemž všechny tři byly do určité míry v posuzované práci použity). Nicméně tzv. „empiricko-analytická“ metoda je relikv pozitivisticky laděné touhy po objektivitě, která zároveň usilovala o delegitimizaci přístupů alternativních (označovaných za normativní či dialektické).

Naopak mimořádně je třeba ocenit brilantně sepsaný závěr práce. V něm autorka dává jasné odpovědi na výzkumné otázky, které si v předchozím textu stanovila, sumarizuje své závěry a pokouší se i obecnější reformulaci teoretické problematiky, již v práci analyzovala.

Závěrem bych rád znovu zopakoval, že navzdory některým výše zmíněným problémům považuji práci za výborně zpracovanou. Autorka bezesporu prokázala, že je schopna samostatné výzkumné práce, a její práci tedy bez nejmenších pochybností doporučuji k obhajobě.

Petr Kratochvíl